

МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ ТАШКИЛОТИ РАҲБАР ХОДИМЛАРНИНГ БОШҚАРУВЧИЛИК ҚОБИЛИЯТИНИ ТАКОМИЛЛАСHTИРИШ ОМИЛЛАРИ

Paluaniyazova Guloyim Bekbergenovna
Qoraqalpog'iston Respublikasi Qorako'zak tumani
4-son DTT direktori

Annotatsiya: ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbar xodimlarning boshqaruvchilik qobiliyatini takomillashtirish omillari va rahbarlik xususiyatlari haqida aytib o'tilgan.

Аннотация: в данной статье обозначены факторы и лидерские характеристики повышения управленческих навыков дошкольной образовательной организации.

Annotation: in this article, the factors and leadership characteristics of preschool educational organization management skills improvement factors are mentioned.

Kalit so'zlar: xodimlar, rahbar, boshqaruv, takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tashkiloti, boshqaruv faoliyati.

Ключевые слова: коллектив, руководитель, менеджмент, совершенствование, организация дошкольного образования, управленческая деятельность.

Key words: staff, leader, management, improvement, preschool education organization, management activity.

Prezidentimiz ta'kidlaganidek, «...bugungi kunda farzandlarimizning ma'naviy olamini yuksaltirish, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi biz uchun eng dolzarb vazifa qolmoqda».

Bu kabi islohotlardan ko'zda tutilgan maqsad – yosh avlodning tarbiyasiga atroflicha yondashish, turli yosh guruhlaridagi bolalarning bilim doirasini kengaytirish, o'quv-bilish faoliyatini rivojlantirishdan iboratdir. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 13 maydagi “Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 391-sonli Qarorining mazmun-mohiyatini tushuntirish maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlariga o'quv-seminar grafigi ishlab chiqildi.

Hozirgi sharoitda maktabgacha ta'lim tizimi rahbarlari, mutaxassislarining samarali faoliyat yuritishlari uchun boshqaruvni va ushbu idoralar xodimlari mehnatini tashkil etishning ilmiy asoslarini bilish g'oyat muhimdir. Shu o'rinda yana bir karra rahbarlik mas'uliyati haqida to'xtalib o'tishga to'g'ri keladi. Chunki bugun islohotning

qay darajada amalga oshishi rahbarlarning dunyoqarashiga, halol va pok, tadbirkor va tashabbuskor bo'lishiga bog'liqdir.

Rahbarlik – lavozim, mansab emas, avvalo, odamlarga xizmat qilish mas'uliyat ekanini barcha to'g'ri tushunib olmog'i zarur. Rahbar degani hammadan ko'proq ishlab, fuqarolar saodati va yurti ravnaqi uchun yelib yuguradigan fidoiy inson bo'lishi kerak.

Endilikda quyidagilar davlat maktabgacha ta'lim tashkilotining boshqaruvi organlari hisoblanishi;

- ✚ Pedagogika kengashi;
- ✚ Kuzatuv kengashi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning asosiy shakli o'yin hisoblanishi;

Shuningdek, barcha maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlariga o'z tashkilotida 391-sonli Qarorning mazmun-mohiyatini pedagog-xodimlarga tushuntirish bo'yicha o'quv-seminarini o'tkazilishi bo'yicha ko'rsatmalar berib borildi. Bu esa o'z navbatida MTT direktoriga maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishda rahbarning kasbiy va shaxsiy sifatlarini shakllanishi uchun qo'shimcha motivasiya hosil qiladi. Muxtasar aytganda, maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning boshlang'ich qismi hisoblanadi. U bolaning sog'lom va rivojlangan shaxs bo'lib shakllanishini ta'minlab, o'qishga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otadi, tizimli o'qitishga tayyorlab boradi. Shunday ekan, bu tizim faoliyatini yanada kuchaytirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida har tomonlama qulay shart-sharoitlar yaratish, ularga maktabgacha yoshdagi bolalarni keng jalb etish farzandlarimizning barkamol va yetuk shaxs bo'lib shakllanishida muhim o'rin tutadi.

Maktabgacha ta'lim uyg'un rivojlangan shaxsni tarbiyalash, bolani butun kelajagini belgilab beradigan bilim va qadriyatlarni yosh avlod qalbiga singdirishda juda muhim ahamiyatga ega bo'lgan tashkilotdir. Shu bois mamlakatimizda maktabgacha ta'limni rivojlantirish va samarali faoliyat ko'rsatishiga qaratilgan

normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilinib, kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ammo hali sohada yechimini kutayotgan qator kamchiliklar bor. Jumladan, joylardagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida moddiy-texnik bazaning nochorligi, malakali kadrlar yetishmasligi, sifatli oziq-ovqat ta'minotining pastligi kabilar bolalarni maktabgacha ta'lim bilan to'liq qamrab olishni

ta'minlashga imkon bermayapti.

Aytish kerakki, bu o'ta muhim va dolzarb vazifalarni tez va sifatli bajarish O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning doimiy e'tiborida bo'lmoqda. 2017 yil 9 sentyabr kuni qabul qilingan —Maktabgacha ta'lim tizimini

tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ-3261-sonli qarori ushbu fikrimizning amaliy ifodasidir.

Qarorda maktabgacha ta'limni boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish, tarbiya va o'quv jarayonini takomillashtirish, MTTlar infratuzilmasi va moddiy-texnik ta'minotini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish nazarda tutilgan. Unga ko'ra, maktabgacha ta'lim tizimini tanqidiy o'rganish va faoliyatini yanada takomillashtirish yuzasidan takliflar ishlab chiqish bo'yicha komissiya tashkil etildi. Ushbu komissiya maktabgacha ta'lim sohasidagi qonunchilikni undagi bo'shliqlarni, korrupsiya va boshqa huquqbuzarliklarni yuzaga keltiruvchi normalarni aniqlash nuqtai nazaridan tahlil qilish, sohada davlat siyosatini amalga oshirishga, shu jumladan, zarur infratuzilmani yaratishga, xodimlarning mehnatini moddiy rag'batlantirishga, pedagog kadrlarni sifatli tayyorlash va malakasini oshirishga, xususiy sektorni rivojlantirishga to'sqinlik qiluvchi tizimli muammolarni aniqlash hamda kompleks o'rganish kabi bir qator dolzarb vazifalarni bajarishi nazarda tutilgan. Ayniqsa, ilg'or xorijiy tajribani hisobga olgan holda sifatli maktabgacha ta'limni tashkil etishga davlat talablarini qayta ko'rib chiqish, bolalarni qabul qilishning amaldagi tartibini, vakolatli davlat organlari faoliyatiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi holatini tanqidiy o'rganish ham bevosita komissiya zimmasiga yuklandi.

Boshqaruv faoliyatida boshqaruvchi shaxs kasbiy sifatlar bilan shaxsiy sifatlariga ham ega bo'lishi lozim. Masalan:

- ✚ Maqsadni aniq belgilay olishi;
- ✚ Boshqalarni diqqat bilan tinglashi;
- ✚ Xolisona baholay olishlik, samimiy va bag'rikenglik;
- ✚ Chiqaradigan qarorlari odilona bo'lishi va shu orqali xodimlarni joy-joyiga qo'ya olishi;
- ✚ O'z imkoniyatlari va xodimlarning imkoniyatlaridan to'la foydalanish;
- ✚ Muloqotda aniq va lo'nda so'lay olishi;

Jamoa tashkil etish va unda uyg'un muhitni ushlab tura olish qobiliyatiga ham ega bo'lishlari lozim.

Yuqorida aytib o'tilganidek rahbar mustaqil fikrga ega bo'lishi, topqir va tashabbuskor bolishligi talab etiladi. Chunki, ayrim hollarda xodimlar xato qilsa ham, rahbar aniq, ibratli fikrlar aytib, to'g'ri yo'l-yo'riqlar ko'rsata olishi, har bir aytilgan fikr, qilingan ishga mustaqil baho bera olishi, zarur hollarda yaxshi bajarilgan ishlarni taqdirlashi mustaqil rahbar qiyofasini belgilovchi muhim psixologik xususiyatdir. Rahbarning yana bir sifati o'z-o'ziga nisbatan talabchan bo'lishi, o'z-o'zini baholash va shu asosda boshqalarga nisbatan

ham munosabatini tashkil etishi lozim. Boshliq sifatida madaniyatli bo'lishi va buni muomalasida, boshqalar bilan bo'ladigan kundalik muloqotlarda ko'rinishi lozim. Rahbarning muomala madaniyati: o'z o'rnida, joyida, aniq, tiniq, qisqa, lo'nda, samimiy so'zlashi va shu bilan birga suhbatdoshni tinglay olish qobiliyatidan iborat bo'lishi kerak. Ko'p hollarda rahbar bilan xodimlar o'rtasida kelib chiqadigan shaxsiy ziddiyatlar tinglay olmaslik yoki tushuna olmaslikdan kelib chiqadi. Boshqalarning o'rniga o'zini qo'yish, uning his-kechinmalarini tushunish, empatiya (hamdardlik) hissi, so'zlashuvlarda sabr-toqatlilik muloqot madaniyatining muhim tomoni ekanligi ma'lumdir.

Xulosa shuki, maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishda har bir rahbar o'ta mas'uliyatli, intizomli, muloqotga kirisha oladigan, turli muammoli vaziyatlardan oson chiqib keta oladigan, o'ylab muomala qilish, tashakkur izhor qilish kabi yuksak mahorat egasi va boshqaruv san'atining mohir ustasi bo'lishi zarur. Maktabgacha ta'lim tizimini ijtimoiy-pedagogik jihatdan boshqarish, boshqariladigan ob'ektning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda tizimlilik, davomiylik, demokratiya tamoyillariga orqali amalga oshiriladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 mayda PQ-4312-sonli "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori.
2. Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 13 maydagi 391-son "Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 22 aprelda PQ-4296-sonli "Bola huquqlari kafolatlarini yanada kuchaytirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 mayda PQ-4736-sonli "Bola huquqlarini himoya qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori.
5. <http://www.lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari ma'lumotlar milliy bazasi sayti.